

Het tragische lot van de Limburgse burgerwacht in 1914

Kamiel Mertens
(redacteur)

Studium Generale vzw
2014

Over het boek

Het boek is hoofdzakelijk gebaseerd op het vervolgverhaal dat wijlen Louis Sterken, journalist van Het Belang van Limburg in 1954-1955 over 60 afleveringen in de krant liet verschijnen onder de titel "**Dat was de Garde Civique**". Een dolkomisch maar tevens tragisch verhaal over de burgerwacht van drie Limburgse steden: **Hasselt, Sint-Truiden en Tongeren**. Die korpsen werden geacht in tijden van oorlog de overheid en het leger bij te staan in "*het bewaren van de orde en de rust en de integriteit van het grondgebied te verzekeren*". Maar door hun gebrekkige opleiding, uitrusting en bewapening, waren die pelotons dikwijls het voorwerp van spot en hoon. ("*garde comique*").

Het korps van Sint-Truiden echter liet zich niet kennen: toen begin augustus 1914 de eerste Duitse patrouilles uhlanen de stad verkenden, schoten zij die van hun paard. Het dreigde zelfs in een heuse veldslag te ontaarden toen een Duitse stafauto met hoge officieren, die de witte vlag voerden, onder vuur werd genomen. Consternatie en paniek bij de Duitse aanvoerders, die dreigden de stad te bombarderen als die auto niet snel zou teruggevonden worden, want er lagen belangrijke aanvalsplannen in. Na zenuwachtig speuren werden auto en plannen teruggevonden en de stad bleef gespaard.

Maar de Duitsers hadden het niet zo op die burgerwachten: zij werden met een list verzameld en prompt naar Duitsland gedreven, waar ze tot voorjaar 1915 in de kampen van Munsterlager en Soltau ontbering, slagen en vernederingen moesten ondergaan.

Ook de korpsen van Tongeren en Hasselt, die nochtans "braaf" geweest waren: zij hadden de Duitsers niets in de weg gelegd – in Tongeren bestond de burgerwacht zelfs alleen maar op papier – "vlogen" eveneens naar de krijgsgevangenenkampen in Duitsland. Hasselt mocht in oktober 1914 naar huis, Tongeren in januari 1915. De mannen van Sint-Truiden echter, die "stout geweest waren", moesten er blijven afzien tot 19 februari (de manschappen) en zelfs 25 juli (de officieren) 1915.

Naast het verhaal van Louis Sterken leest u ook nog het kampdagboek van Constant Vanderstraeten (de latere Hasseltse stadsarchivaris), en een artikel van Willy Moermans over de Tongerse burgerwacht.

De redacteur heeft verder in een tiental andere bronnen gegevens over de Limburgse burgerwacht gevonden. Talrijke illustraties uit de "oude doos" maken een en ander duidelijker. En zoals in onze andere publicaties ook hier weer een beknopte bibliografie, als bescheiden wegwijzer in de vakliteratuur.

ISBN 978-90-76967-53-0

Over de redacteur

Kamiel Mertens (*1943) was professioneel actief als hoofdbibliothecaris van het Hoger Instituut der Kempen (thans Thomas More-hogeschool) te Geel. Sinds 2001 voorzitter van Studium Generale vzw en auteur of redacteur van tientallen werken.
www.studiumgeneralevzw.be

Inhoud

Voorwoord (door Marcel Grauls)	4
Inleiding (door redacteur Kamiel Mertens)	6
H.1. Dat was de “Garde Civique”	12
H.1.1. Wie was Louis Sterken?.....	12
H.1.2. Dat was de “Garde Civique” (verschenen 1954-1955)	18
H.1.3. Nabeschuwingen 25 jaar later (verschenen 1980)	217
<i>Recapitulatie door redacteur K.M.</i>	238
H.2. Uit het dagboek van een krijgsgevangene	240
H.2.1. Wie was Constant Vanderstraeten?	240
H.2.2. Uit het dagboek van een krijgsgevangene.....	243
H.3. De burgerwacht van Tongeren krijgsgevangen in Duitsland.....	263
H.3.1. Wie was W. Moermans?	263
H.3.2. De burgerwacht van Tongeren krijgsgevangen in Duitsland.....	266
H.4. Verdere artikels en fragmenten over de Limburgse burgerwacht	275
<i>(geordend volgens het “geboortjaar” van de “oudste bron”</i>	
H.4.1. Rouha e.a. (1914-2008): De “guerrilla-oorlog” van generaal Deschepper	275
H.4.2. Mertens K. (1915-2011): De oorlogsdagboeken van Nikolaas Theelen.....	278
H.4.3. Paquay J. (1919-2007): De Duitse inval in Limburg.....	284
H.4.4. Paquay & Corswarem (1920-2008): Tongeren en de Duitse bezetting	291
H.4.5. Gille e.a. (1919): Cinquante mois d’occupation allemande en Belgique	296
H.4.6. Oorlogsboek van het Davidsfonds (1919)	302
H.4.7. Rapports et documents d’enquête... (1921-1923).....	304
H.4.8. Verhelst & Van Laere (1919-1997) : De 1. WO in Limburg.....	328
H.4.9. nn: Hasselt bezet (1998).....	332
H.4.10. Handbook of the Belgian Army (1998)	334
Bijlagen	336
B.1. Dankbrief garde civique aan stadsbestuur van Sint-Truiden.....	336
B.2. ‘Lieken van de Garde Chevique’	338
B.3. Fotoselectie.....	340
B.4. Beknopte bibliografie.....	365
B.5. Administratieve kaart van de provincie Limburg anno 1925.....	368

Onze warme dank aan allen die op een of andere wijze aan dit boek hebben bijgedragen.

Ik noem in alfabetische volgorde:

De heer Willem Driesen, hoofdbibliothecaris van Sint-Truiden.

De heer Roger Duchateau uit Sint-Truiden voor zijn uniek document.

De heer Mark Dusar, voor zijn waardevolle aanvullingen en correcties.

De heer Thierry Ghys, stadsarchivaris van Sint-Truiden.

De heer Marcel Grauls, auteur en voormalig hoofdredacteur van Het Belang van Limburg, die zo vriendelijk was het voorwoord voor zijn rekening te nemen en de ‘blauwdruk’ van dit boek corrigeerde.

De heer Mark Moermans, zoon van wijlen Willy Moermans.

De heer Steven Vandewal, stadsarchivaris van Tongeren.

De heer Timmie Van Diepen, redacteur van Het Belang van Limburg.

De heer Karel Verhelst van de Provinciale Bibliotheek Limburg te Hasselt.

Verder ook de directie van Concentra en de redactie van Het Belang van Limburg, ... en mocht ik mensen vergeten te noemen, dan is dat absoluut zonder opzet.

K.M.